

طراحی و اعتبارسنجی مدل توسعه پایدار جمهوری اسلامی ایران با رویکرد مدیریت جهادی

محمد رضا حیدری بهنوییه^۱، مختار رنجبر^{۲*}، ابراهیم گیوکی^۳، عباس حیدری بهنوییه^۴

۱- دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت دولتی (تطبیقی و توسعه) دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران.

۲- دانشیار گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، لامرد، ایران. (نویسنده مسئول) ranjbarmokhtar@yahoo.com

۳- استادیار مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین، خمین، ایران.

۴- استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

چکیده

این پژوهش به منظور طراحی و اعتبارسنجی مدل توسعه پایدار جمهوری اسلامی ایران با رویکرد مدیریت جهادی با مطالعه عمیق پژوهش های قبلی شکل گرفته در زمینه این دو مقوله انجام شده است. به منظور دست یابی به این هدف، از روش فراترکیب بر ساخته در بعد کیفی و پرسشنامه لیکرت پنج درجه و نرم افزار اسمارت پی. ال. اس ۴ در بعد کمی استفاده شده است. ابزاری که برای پیشبرد این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است مدل مفهومی پژوهش شامل سه بعد مدیریت جهادی و پنج بعد توسعه پایدار و مولفه های آن ها است که از مطالعات انجام شده گذشته اقتباس شده است. با توجه به این که روش فراترکیب به بررسی پژوهش های گذشته می پردازد با استفاده از الگوریتم انتخاب مقالات، از بین انبوه مقالات و متون تعداد ۱۱۳ مقاله و متن برای انجام پژوهش انتخاب شده است. در فرآیند بررسی که بر اساس روش فراترکیب پیش رفته است، ابزاری که ساخته شده است توسط ترکیب پژوهش ها مورد بررسی قرار گرفته است و با تحلیل های توصیفی پژوهش گر، نتیجه حاصل شده در بعد کیفی نشان می دهد که در مورد تاثیر مدیریت جهادی بر توسعه ی پایدار یک خلأ و شکاف نظری عمیق وجود دارد ولی از سوی دیگر از لحاظ بعد کمی با جمع آوری نظرات خبرگان با استفاده از پرسشنامه طیف لیکرت پنج درجه و تحلیل با نرم افزار اسمارت پی. ال. اس ۴، ارتباط بین مدیریت جهادی با همه ابعاد و مولفه های آن بر توسعه پایدار جمهوری اسلامی ایران با همه ابعاد و اضلاع آن مورد تایید قرار گرفته است. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده و در حد یافته های پژوهش و براساس فضای بر ساخته و سازماندهی شده بر اساس یافته ها، مدل توسعه پایدار جمهوری اسلامی با رویکرد مدیریت جهادی طراحی شده است و با استفاده از نرم افزار اسمارت پی. ال. اس ۴ اعتبار این مدل مورد سنجش و تایید قرار گرفته است.

کلمات کلیدی: مدیریت جهادی، توسعه ی پایدار، روش فراترکیب و نرم افزار Smart PLS4

اطلاعات مقاله

تاریخچه مقاله

دریافت:

۱۴۰۲/۰۸/۱۲

پذیرش:

۱۴۰۲/۰۸/۲۸

(مقاله پژوهشی)

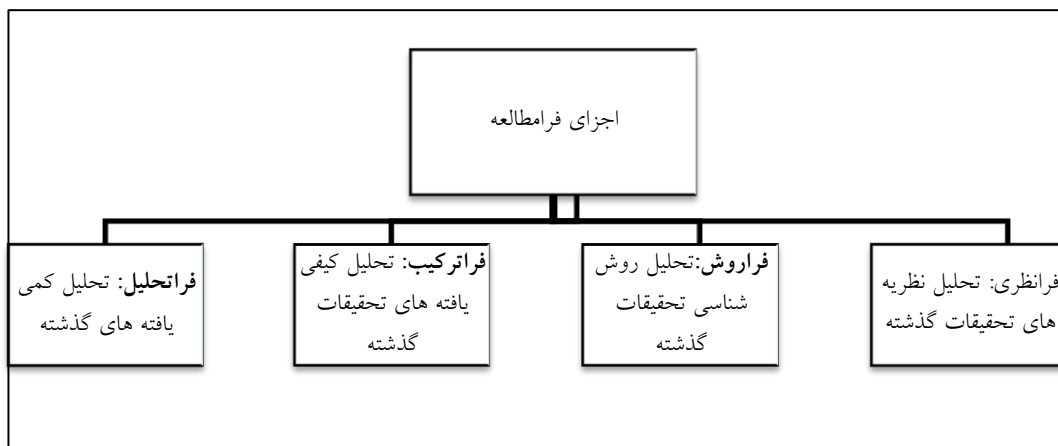
مقدمه:

هر انقلاب یا هر تغییر گسترده مترادف با معنای انقلاب در طول تاریخ، نیاز به نرم افزارهای ویژه خود برای تغییر جهت ها، استفاده از فرصت ها، نهادینه کردن نگاه ها و تعیین وضعیت مطلوب برای رسیدن به اهداف آرمانی اش دارد. انقلاب اسلامی نیز از این قاعده مستثنی نیست به طوری که امام خمینی(ره) و یاران همراهش پایه گذار نگاهی نو به سبک اداره و مدیریت کشور و ترویج و تثبیت فرهنگ انقلاب اسلامی در عرصه های مختلف هستند. نگاهی که به شکل گیری نوعی رفتار، فرهنگ و سبک مدیریت سازمانی منجر شد و بعدها به عنوان مدیریت جهادی نامیده شد. (Mohammadi et al., 2022). مدیریت جهادی، اگر به معنای حقیقی آن به کار گرفته شود می تواند نه تنها تعارضات را حل کند بلکه می تواند در ابعاد گوناگونی توسعه را در ایران ایجاد کند. یعنی می تواند با در نظر گرفتن مسائل زیست محیطی؛ از جهت سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی موجب توسعه شود. پایداری

اصطلاحی است که در دو دهه اخیر برجسته بوده است و باید در تمام جنبه های موجودیت اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی ما ادغام شود. (Suktankar et al., 2023). توسعه پایدار، به معنای توسعه ای است که نیازهای نسل حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی های نسل آینده برای برآوردن نیازهای خود، برآورده می کند. (Achim et al., 2022). بر این اساس لازم بود که در مورد تاثیر مدیریت جهادی بر توسعه ی پایدار پژوهش جدیدی صورت گیرد. در گام نخست به واسطه ی این که فضای توصیف و بازنمایی پراکندگی ها در این مورد برجسته شود به نظر آمد که می شود از روش فراترکیب استفاده کرد. روش فراترکیب، می تواند یافته های پژوهش های گوناگون را به وضعیت توصیف برساند. در نتیجه، این پژوهش درصدد برآمده است از بین مقالات متنوعی که در مورد بحث مدیریت جهادی و توسعه پایدار در آن ها اشاره ای رفته است، تعدادی از مقالات مهم و موثر را گزینش کند و یافته های آن ها را توصیف و تحلیل نماید و در نتیجه محقق بتواند به طراحی مدل توسعه پایدار جمهوری اسلامی ایران که رویکرد مدیریت جهادی نیز در آن مورد استفاده قرار گرفته است بپردازد و اعتبار این مدل را با استفاده از نرم افزار اسمارت پی. ال. اس. ۴ و پرسشنامه طیف لیکرت پنج درجه با ۲۴ سوال و ۱۰۰ پاسخ دهنده (ورودی نرم افزار) مورد سنجش و ارزیابی و در نهایت اعتبارسنجی قرار دهد.

۱- روش های جدید در ترکیب پژوهش ها

در سال های اخیر با رشد تحقیقات در حوزه های مختلف علوم و مواجه شدن جامعه علمی با انفجار اطلاعات، اندیشمندان در عمل به این نتیجه رسیده اند که اطلاع و تسلط بر تمامی ابعاد یک رشته و به روز بودن در این زمینه تا حدود زیادی امکان پذیر نیست، لذا انجام پژوهش های ترکیبی که عصاره تحقیقات انجام شده در یک موضوع خاص را به شیوه نظام مند و علمی فراروی پژوهشگران قرار می دهد، به طور روزافزون گسترش یافته است. یکی از روش هایی که به منظور بررسی و ترکیب و آسیب شناسی تحقیقات گذشته در چند سال گذشته معرفی شده است، فرامطالعه^۱ است. فرامطالعه یک تجزیه و تحلیل عمیق از کارهای تحقیقاتی انجام شده در یک حوزه خاص است. فرامطالعه به دو بخش فراتحلیل^۲ و فراترکیب^۳ تقسیم می شود. در سال های گذشته بیشتر از فراتحلیل نام برده شده است که نوعی فرامطالعه کمی است و بر روی نتایج تحقیقات گذشته انجام می گردد. این فرامطالعه اگر به صورت کیفی و بر روی مفاهیم مورد استفاده در مطالعات گذشته انجام گیرد به نام فراسنتز یا فراترکیب شناخته می شود (Zimmer, 2006).

شکل ۱. اجزای فرامطالعه (Kamali, 2016)

¹ Meta-Study

² Meta-Analysis

³ Meta-Synthesis

۲- روش فراترکیب

استفاده از روش فراترکیب، مشابه فراتحلیل برای یکپارچه سازی چندین مطالعه به منظور ایجاد یافته های جامع و تفسیری استفاده می شود. در این پژوهش از روش فراترکیب به منظور مقایسه، تفسیر، ترجمه و ترکیب معیارهای مختلف استفاده شده است. در مقایسه با رویکرد فراتحلیل، که بر داده های کمی ادبیات موضوع و رویکردهای آماری تکیه دارد، فراترکیب متمرکز بر مطالعات کیفی است که لزوماً ادبیات موضوعی زیادی را درگیر نمی کند (Abbasi Shahkoh and colleagues, 2008). علاوه بر این، برخلاف فراتحلیل، فراترکیب به ترجمه مطالعات کیفی به یکدیگر و به فهم عمیق پژوهش گر برمی گردد. ترجمه ها تنها به تفسیرهای فردی اشاره نمی کند بلکه اختلاف بین مطالعات مختلف را معلوم می سازد و پژوهشگران را قادر می سازد تا هم زمان درک کنند که چه طور مطالعات مختلف به یکدیگر مرتبط هستند (Beck, 2002). به طور کلی، فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته های مستخرج از مطالعات کیفی دیگر با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می کند. در نتیجه، نمونه مورد نظر برای فراترکیب، از مطالعات کیفی منتخب و بر اساس ارتباط آن ها با سوال پژوهش ساخته می شود (Noblitt and Heyer, 1988).

۳- مراحل روش فراترکیب

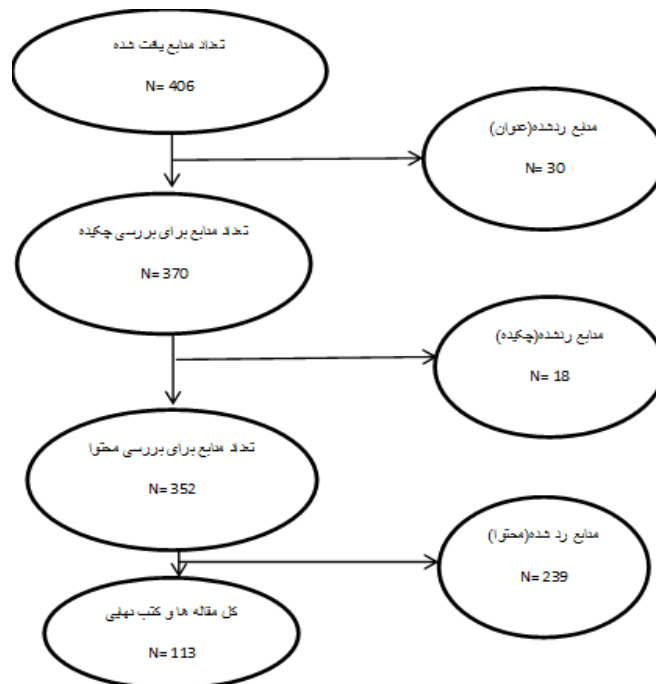
برای دست یابی به هدف پژوهش از روش فراترکیب، مطابق با الگوی سندلوسکی و باروسو (2007) استفاده می شود. این الگو شامل هفت مرحله است که در ادامه به نقل از عرب و همکاران (2011) این هفت مرحله شرح داده می شود و ابعاد مختلف روش این پژوهش در قالب این مراحل تبیین خواهد شد.

گام اول؛ تنظیم سوال پژوهش: برای تنظیم سوال تحقیق از پارامترهای مختلفی مانند جامعه مورد مطالعه، چه چیزی، چه موقع و چگونگی روش استفاده می شود. سوال مناسب در فراترکیب می تواند پدیده ای خاص، ابعاد و پیامدهای آن، عوامل موثر بر آن را بررسی کند. اگر سوال پژوهش خیلی محدود و سخت گیرانه باشد، سبب می شود مطالعات معدودی شناسایی شوند و تعمیم پذیری یافته ها کاهش یابد. اگر سوال خیلی وسیع و نامحدود تنظیم شود، ممکن است نتیجه گیری کاربردی برای جامعه مورد نظر دشوار باشد. در این تحقیق این سوال مورد کنکاش قرار می گیرد که «تاثیر مدیریت جهادی بر توسعه پایدار چیست؟»

گام دوم؛ مرور سامانمند ادبیات: در این مرحله، پژوهشگر به طور نظام مند به جست و جوی مقالات منتشر شده در مجله های مختلف می پردازد و واژگان کلیدی مرتبط را انتخاب می کند. انتخاب واژه های کلیدی ابتدا کلی و سپس جزئی تر خواهد شد. در انتخاب واژه های جست و جو باید دقت کافی داشت و از ترکیب واژه ها نیز استفاده کرد. برای گردآوری داده های تحقیق، از داده های ثانویه به نام اسناد و مدارک گذشته استفاده شده است. این اسناد و مدارک شامل کلیه پژوهش های صورت گرفته در زمینه مدیریت جهادی و ابعاد آن و توسعه پایدار و ابعاد آن می باشد. در فراترکیب، متن پژوهش های گذشته به عنوان داده ها محسوب می شود. جامعه مورد بررسی این تحقیق شامل کلیه پژوهش های انجام گرفته در خصوص مدیریت جهادی، ابعاد مدیریت جهادی، توسعه پایدار و ابعاد توسعه پایدار که از محل همایش ها، نشریات، کتب، پایگاه های اینترنتی، سامانه جست و جوی کتابخانه ملی و دیگر کتابخانه ها، پژوهشکده ها و سایت هایی همچون جهاد دانشگاهی، پایگاه مجلات تخصصی نور، مقالات علمی کنفرانس های کشور، پایگاه نشریات کشور و غیره می باشد.

گام سوم؛ جست و جو و انتخاب متون مناسب: فرآیند بازمینی و انتخاب در تحقیق حاضر در چهار مرحله انجام می شود که در مرحله اول کل منابع شناسایی می گردد. در مرحله دوم پژوهش ها بر اساس عنوان مورد بررسی قرار می گیرند و در مرحله سوم کل منابع مورد بررسی اجمالی قرار می گیرند و در مرحله چهارم منابع به صورت تفصیلی مورد بررسی قرار می گیرند. و در نهایت از بین منابعی که انتخاب خواهد شد بعضی منابع حذف و بقیه برای تجزیه و تحلیل اطلاعات انتخاب می شوند. در این مرحله،

پژوهشگر در هر بازبینی تعدادی از مقالات را حذف می کند که این مقاله ها در فرایند فراترکیب بررسی نمی شوند. به محض این که مقالات متناسب با پارامترهای مطالعه بررسی شدند، در قدم بعدی پژوهشگر باید کیفیت روش شناختی مطالعه ها را ارزیابی کند. هدف از این کار، حذف مقاله هایی است که پژوهشگر به یافته های آن ها اعتماد ندارد، بنابراین ممکن است مقاله ای را که باید در فراترکیب وجود داشته باشد، حذف کند. «برنامه مهارت های ارزیابی حیاتی»، ابزاری است که معمولا برای ارزیابی کیفیت مطالعه های اولیه پژوهش کیفی به کار می رود. این برنامه شامل ۱۰ سوال است که به محقق کمک می کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعه های کیفی تحقیق را مشخص کند. این سوالات بر موارد زیر تمرکز دارد: ۱. اهداف پژوهش، ۲. منطق روش، ۳. طرح پژوهش، ۴. روش نمونه برداری، ۵. جمع آوری داده ها، ۶. انعکاس پذیری (شامل رابطه ی بین محقق و شرکت کنندگان)، ۷. مطالعات اخلاقی، ۸. دقت تجزیه و تحلیل داده ها، ۹. بیان واضح و روشن یافته ها و ۱۰. ارزش پژوهش. در این مرحله پژوهشگر به هر کدام از این سوال ها یک امتیاز کمی می دهد، سپس یک فرم را ایجاد می کند، بنابراین می تواند امتیازهایی را که به هر مقاله می دهد، جمع کند و به آسانی و اجمال، مجموعه مقالات را بررسی کند و نتایج ارزیابی را مشاهده نماید. بر اساس مقیاس ۵۰ امتیازی روبریک، پژوهشگر می تواند سیستم امتیازبندی زیر را به کار برده و هر مقاله ای را که پایین تر از امتیاز خوب (کمتر از ۳۰) است، حذف کند: عالی (۵۰-۴۰)، خیلی خوب (۴۰-۳۱)، خوب (۳۰-۲۱)، متوسط (۲۰-۱۱) و ضعیف (۱۰-۰). (Arab et al., 2013).

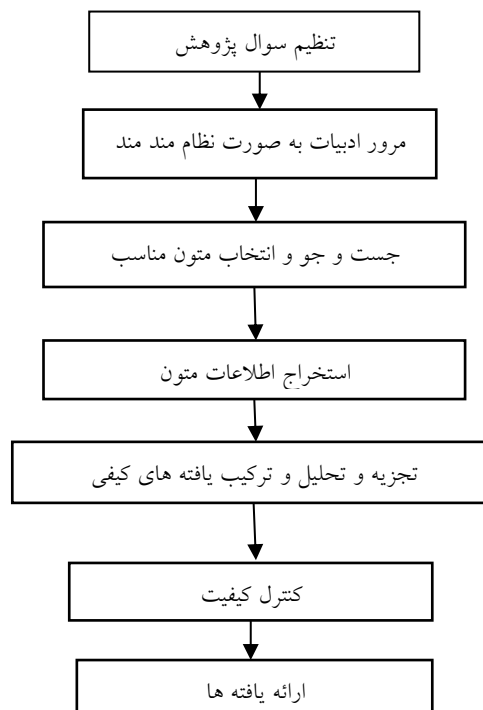
شکل ۲. الگوریتم انتخاب مقالات (Baluchi et al., 2018)

گام چهارم؛ استخراج اطلاعات تحقیق: در همه مراحل فراترکیب، پژوهشگر به طور پیوسته مقالات منتخب و نهایی شده را، به منظور دست یابی به یافته های محتوایی آن ها، چندبار مرور می کند. اطلاعات مقالات را می توان به این صورت دسته بندی کرد: ثبت مرجع مربوط به هر مقاله (نام و نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار مقاله، متغیرهای مهمی که هر مقاله به آن ها اشاره کرده است)، یادداشت اطلاعات روش شناختی مانند هدف پژوهش، روش، رویه ها و وسایل سنجش، و در نهایت درج صفحات مورد نظر. برای استخراج داده ها می توان از یک فرم استاندارد کاغذی یا الکترونیک استفاده کرد. مزیت فرم الکترونیک آن است که می توان هم زمان بازبینی و درج اطلاعات را صورت داد و بنابراین استفاده ی بعدی از داده ها آسان تر می شود. در این تحقیق، اطلاعات پژوهش ها در جداولی مرتبط با موضوع مورد بررسی دسته بندی خواهند شد.

گام پنجم؛ تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته های کیفی: هدف فراترکیب ایجاد تفسیر یکپارچه و جدیدی از یافته ها است. این روش برای شفاف سازی مفاهیم، الگوها و نتایج در پالایش حالت های موجود دانش و ظهور مدل های عملیاتی و نظریه ها، استفاده شده است. در مرحله تجزیه و تحلیل، پژوهشگر موضوعاتی را جست و جو می کند که در بین مطالعه های موجود در فراترکیب پدیدار شده اند. این اقدام به عنوان «بررسی موضوعی» شناخته می شود. به محض شناسایی و مشخص شدن موضوع، پژوهشگر یک طبقه بندی ارائه می دهد که موضوع را به بهترین شکل توصیف می کند. در این تحقیق ابتدا کلیه ابعاد و شاخص های مربوط شناسایی می شود و در گام نهایی بر اساس فراوانی هر کدام از آن ها، در جدولی اولویت آن ها مشخص می شود.

گام ششم؛ کنترل کیفیت: در روش فراترکیب، پژوهشگر رویه های زیر را برای حفظ و کنترل کیفیت مطالعه خود در نظر می گیرد:

۱. در کل فرآیند پژوهش، پژوهشگر می کوشد با فراهم کردن توضیحات روشن و دقیق برای گزینه های موجود در پژوهش گام های اتخاذ شده را بردارد،
  ۲. پژوهشگر هر دو روش جست و جوی الکترونیک و دستی را به کار می گیرد تا پژوهش های مرتبط را پیدا کند،
  ۳. پژوهشگر، روش های کنترل کیفیت استفاده شده در مطالعه های اصلی را به کار می گیرد.
- در این تحقیق، رویه های زیر برای حفظ کیفیت مطالعه در نظر گرفته می شود:
- ۱- بررسی گسترده منابع فارسی؛
  - ۲- تلاش در جهت اولویت بندی و شناسایی دقیق ابعاد و شاخص های موضوع.
- گام هفتم؛ ارائه یافته ها:** در فراترکیب، پژوهشگر، پاسخ به پرسش پژوهش را بر اساس نتایج پژوهش های مرتبط استخراج می کند. (عرب و همکاران، ۱۳۹۳)

شکل ۳. مراحل پیاده سازی روش فراترکیب (Kamali, 2016)

۴- مدیریت جهادی

پیشینه مدیریت جهادی به دوران جنگ برمی گردد؛ اما نقطه عطف احیای بازخوانی تفکر مدیریت جهادی؛ گفتمان جهاد و فرهنگ جهادی در اردوهای راهیان نور و اردوهای جهادی و همچنین بازدید رهبر انقلاب از پژوهشگاه رویان در سال ۱۳۸۶ بود به عبارتی، مدیریت جهادی از پیشینه پژوهشی طولانی بهره نمی برد و پژوهشگران این حوزه سعی کردند داده های پژوهشی خود را بر مبنای بیانات مقام معظم رهبری یا از تجربیات فرماندهان جنگ گردآوری کنند. (Ranjbar Kobutrkhani and colleagues, 2021). در این نوع از مدیریت، مدیر اهداف شخصی و فردی خود را کنار گذاشته و اولویت او همان اجر معنوی است که خداوند وعده آن را داده است. یک مدیر جهادی جوان، با شور و شوق جوانی خود و تعهدی که دارد، در مسیر مدیریتی خود، پراورزی ظاهر خواهد شد و با گرمی داشتن مردم و کسب رضای الهی و از طریق استفاده از افراد مستعد و جوان در مجموعه خود، به سمت اهداف متعالی گام خواهد برداشت. (Akhundi Sheikh Ahmadlou, 2021). مدیریت جهادی یعنی علم و هنر رهبری و کنترل فعالیت های دسته جمعی، مبتنی بر مبارزه، نه صرفاً در عرصه نظامی، بلکه در تمامی عرصه های علمی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... در جهت نیل به اهداف راهبردی و کلان یک سیستم و رفع موانعی که در رسیدن به آن وجود دارد (Koshki, 2013).

۱-۴- بعد ساختاری

دارای مولفه هایی نظیر: مدیریت برای خدا، مدیریت ولایتی، انعطاف پذیری ساختار و تشکیلات متناسب با شرایط.

۲-۴- بعد رفتاری

دارای مولفه هایی نظیر: خودباوری، پرکاری، تحول آفرینی، پویایی، سخت کوشی و سرعت عمل در کارها.

۳-۴- بعد زمینه ای

دارای مولفه هایی نظیر: مشارکت پذیری، قناعت، نهادینه کردن اخلاق و ارزش های دینی در محیط کار و اهمیت دادن به بیت المال. (Heydari Tafarshi, 2013).

۵- توسعه ی پایدار

توسعه پایدار مفهومی گسترده است که نخستین بار در بند ۲۷ گزارش ۱۹۸۷ کمیسیون «برائتلند» تحت عنوان «آینده مشترک ما» مورد اشاره قرار گرفت و تعریف شد (Abdulahi and Nouri, 2023). توسعه پایدار عرصه نوینی است که به سیاست و سازوکارهای اجتماعی - فرهنگی، رونق اقتصاد، تجارت و صنعت، حمایت از محیط زیست و همزیستی با طبیعت، توجه به حقوق برابر انسان ها در عرصه های داخلی و بین المللی به طور هم زمان می پردازد. (Droodi et al., 2022). ابعاد توسعه پایدار در این پژوهش شامل پنج بعد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و زیست محیطی می شود که به صورت زیر هریک از ابعاد و شاخص های آن ها تشریح می گردد:

۱-۵- بعد سیاسی

توسعه سیاسی را می توان به معنای فرآیند روبه افزایش ظرفیت نهادهای سیاسی حکومتی و غیر حکومتی در پاسخ به تقاضاهای جامعه در زمینه مشارکت در فرآیندهای سیاسی تعریف نمود. شاخص های توسعه سیاسی عبارتند از: ۱- دولت مداری یا یکپارچگی سرزمینی، ۲- شکل گیری ملت یا یکپارچگی ملی، ۳- افزایش حق رأی و انتخابات آزاد با رأی دهندگان زیاد، ۴- سیاسی شدن یا مشارکت بیش تر و بیش تر مردم در روندهای سیاسی، ۵- مشارکت مردم در هیئت های تصمیم گیری، ۶- حساب گری گروه های خودمختار، ۷- تراکم منافع فزاینده توسط احزاب سیاسی باثبات دموکرات، ۸- آزادی مطبوعات و رشد رسانه های جمعی، ۹-

تمرکز زدایی سیاسی و اداری، ۱۰- خودگردانی واحدهای محلی یا حکومت محلی و ۱۱- گسترش امکانات آموزشی (Alam, 2003).

۲-۵- بعد اقتصادی

نگاه به توسعه اقتصادی در کشورهای پیشرفته و کشورهای توسعه نیافته متفاوت است. در کشورهای توسعه یافته هدف اصلی افزایش رفاه و امکانات مردم است در حالی که در کشورهای عقب مانده بیش تر ریشه کنی فقر و افزایش عدالت اجتماعی مدنظر است (Khosravi et al., 2018). شاخص های توسعه اقتصادی عبارتند از: ۱- شاخص درآمد ملی سرانه، ۲- شاخص توسعه انسانی، ۳- شاخص های ترکیبی توسعه، ۴- شاخص درآمد پایدار، ۵- خردگرایی، ۶- توسعه دانش، ۷- افزایش بهره وری، ۸- دموکراسی و انضباط اجتماعی، ۹- ارتقاء سطح زندگی، ۱۰- استحکام و قوای ملی، ۱۱- بهبود نهادها و رفتارها و عادات و رسوم و ۱۲- برابری اقتصادی و اجتماعی (Khosravi et al., 2018).

۳-۵- بعد فرهنگی

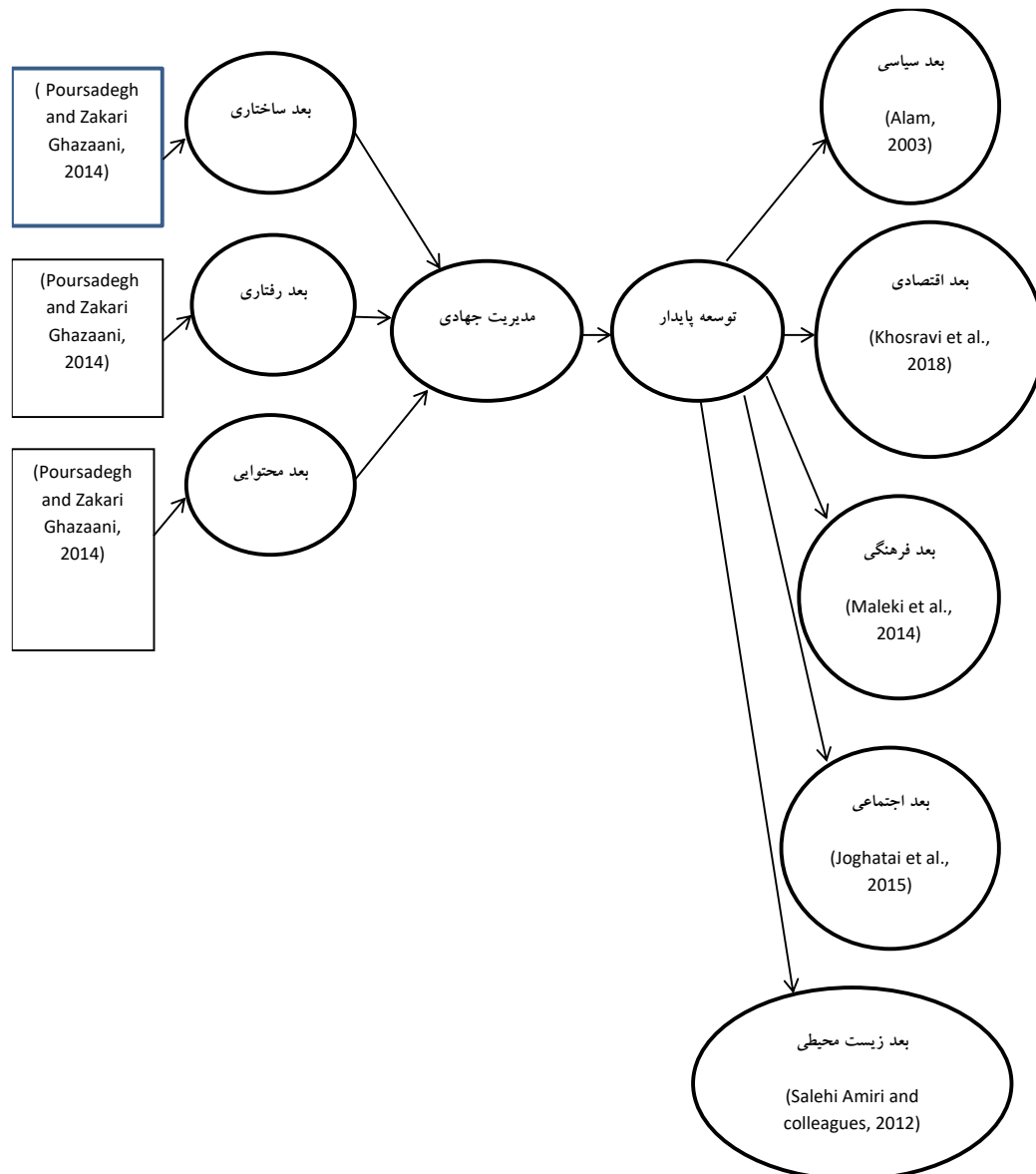
از دید جامعه شناسان توسعه علاوه بر بهبود شاخص های اقتصادی که عمدتاً بر درآمد سرانه نهفته است شاخص های اجتماعی نظیر فقر، بیکاری، نابرابری، حداقل تغذیه، کمبود مسکن، آموزش ناقص و امثال این موارد را در برمی گیرد. همگام با دیگر شاخص های مذکور، این امر به طور نسبی در عرصه فرهنگ و سیاست، در جهت تعالی و پیشرفت یک جامعه به کار گرفته می شود. شاخص های توسعه فرهنگی عبارتند از: ۱- برابری اقتصادی و اجتماعی، ۲- اخلاق سیاسی، ۳- اخلاق عمومی، ۴- اخلاق اجتماعی، ۵- اخلاق اقتصادی، ۶- بصیرت، ۷- جایگاه علم، ۸- آینده نگری، ۹- اعتدال و میانه روی، ۱۰- تامل گرایی، ۱۱- عدالت فرهنگی، ۱۲- عدالت اجتماعی، ۱۳- عدالت اقتصادی، ۱۴- عدالت سیاسی، ۱۵- هویت ملی، ۱۶- هویت انقلابی، ۱۷- هویت دینی، ۱۸- مشارکت، ۱۹- اعتماد، ۲۰- رضایت، ۲۱- جامعه پذیری، ۲۲- امنیت اجتماعی، ۲۳- تعهد به هنجارهای مشترک، ۲۴- قانون گرایی، ۲۵- تقریب و همگرایی، ۲۶- محوریت منافع ملی، ۲۷- روابط بین قومی، ۲۸- وحدت میان مسئولین، ۲۹- اتحاد در مقابل دشمن، ۳۰- ارزش های مشترک، ۳۱- خودباوری، ۳۲- استقلال فرهنگی، ۳۳- استقلال سیاسی، ۳۴- استقلال اقتصادی، ۳۵- رسانه های مکتوب و غیرمکتوب، ۳۶- مهارت های زندگی، ۳۷- اوقات فراغت، ۳۸- آسیب های اجتماعی، ۳۹- تعاملات فرهنگی و بین المللی و ۴۰- کرامت و آزادی های انسانی (Maleki et al., 2014).

۴-۵- بعد اجتماعی

توسعه ی اجتماعی عبارت است از افزایش توانایی جوامع انسانی برای مواجهه با پیچیدگی های محیطی ای که به مسأله ی بقای جوامع ارتباط می یابند. شاخص های توسعه اجتماعی عبارتند از: ۱- تعدیل شکاف مناطق محروم و برخوردار، ۲- توزیع متناسب منابع ثروت در جامعه، ۳- توزیع مناسب ثروت در جامعه، ۴- تعدیل شکاف فقیر و غنی، ۵- عدالت جنسیتی، ۶- دسترسی به امکانات آموزشی، ۷- دسترسی به خدمات بهداشتی، سلامت، ۸- دست یابی جامعه به اطلاعات، ۹- واگرایی مذهبی و دینی، ۱۰- اعتماد اجتماعی، ۱۱- مشارکت اجتماعی، ۱۲- همبستگی و انسجام ملی، ۱۳- افزایش همگرایی قومی و نژادی، ۱۴- بهره برداری بهینه از منابع، ۱۵- آمایش سرزمین، ۱۶- دسترسی به خدمات زیربنایی، ۱۷- خدمات سلامت و بهداشت و درمان، ۱۸- وضعیت جوانان، ۱۹- تغذیه، ۲۰- برخورداری از امکانات اوقات فراغت، ۲۱- آموزش عالی، ۲۲- باسوادی جمعیت عمومی، ۲۳- آموزش و پرورش، ۲۴- آموزش فنی و حرفه ای، ۲۵- تامین اجتماعی، ۲۶- سیاست های جمعیتی، ۲۷- اشتغال، ۲۸- مسکن، ۲۹- سلامت و ثبات خانواده، ۳۰- حمایت اجتماعی، ۳۱- وضعیت سالمندان، ۳۲- حفاظت از محیط زیست، ۳۳- نظم اجتماعی، ۳۴- پیشگیری از آسیب های اجتماعی، ۳۵- امنیت اقتصادی، ۳۶- امنیت قضایی، ۳۷- امنیت عمومی، ۳۸- امنیت فردی، ۳۹- علم گستری، ۴۰- ارتقای کار و بهره وری و ۴۱- شهروندی (Joghatai et al., 2015).

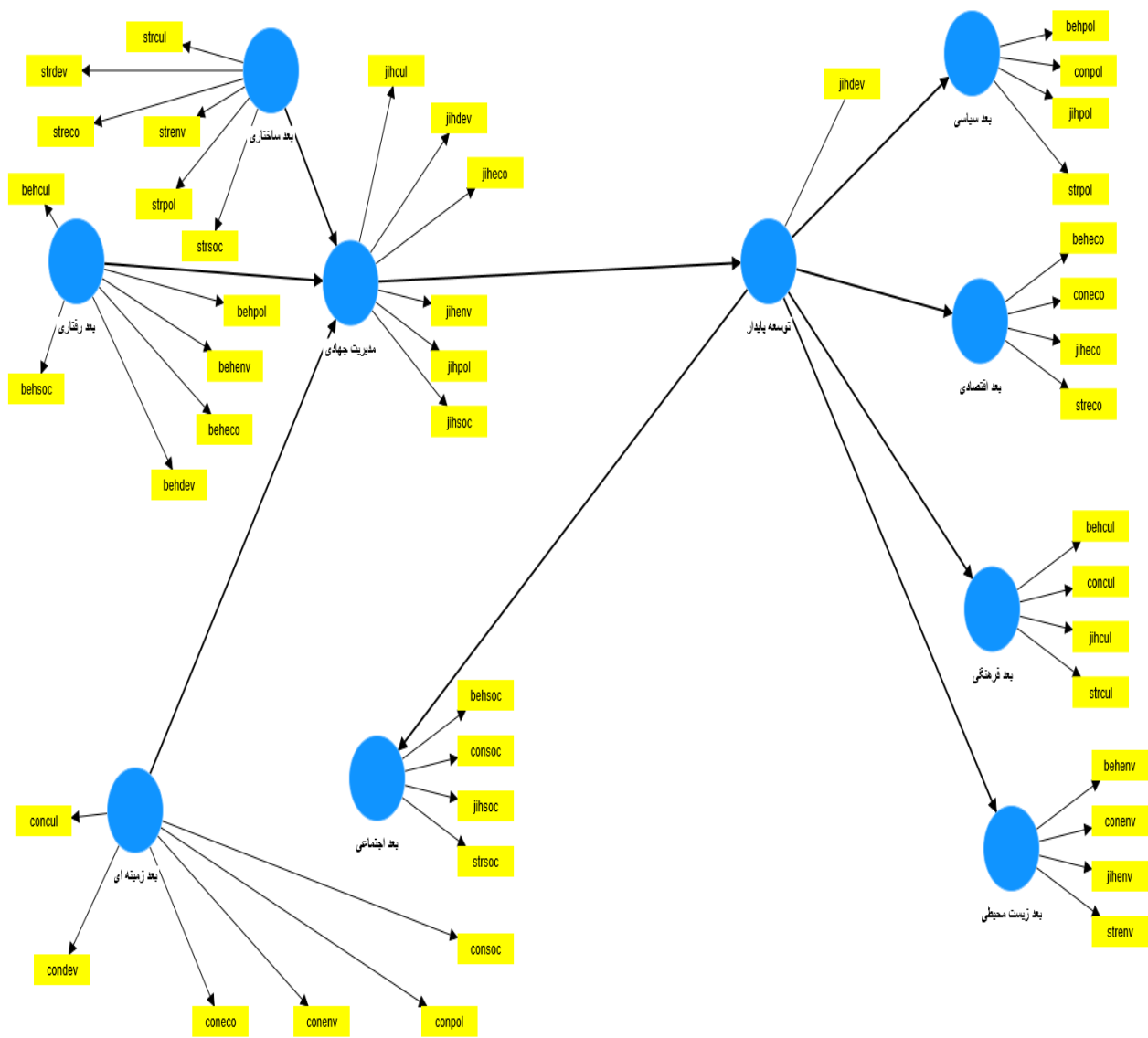
۵-۵- بعد زیست محیطی

ناهماهنگی، عدم انسجام و عدم انطباق در سیاست گذاری زیست محیطی، در کلیه سطوح محلی، منطقه ای، ملی و بین المللی و همچنین عدم اتخاذ رویکرد علمی، واقعی و تجربی، در سیاست گذاری زیست محیطی و نیز بی توجهی به نظرات کارشناسی، ساختارها و قوانین، به علاوه ی عدم اتخاذ رویکرد سیستمی در سیاست گذاری زیست محیطی و از مهم ترین آسیب های سیاست گذاری زیست محیطی خیلی از کشورها از جمله جمهوری اسلامی ایران بر مبنای توسعه پایدار می باشد (Nikbakht wa Elahi, Manesh, 2021). شاخص های بعد زیست محیطی توسعه پایدار عبارتند از: ۱- رابطه انسان با طبیعت، ۲- مدیریت پسماند، ۳- بیابان زدایی، ۴- تنوع زیستی و ۵- گسترش مناطق شهری (Salehi Amiri et al., 2013).

شکل ۴. مدل طراحی شده پژوهش

شکل ۵. مدل مفهومی نرم افزار

۶- اعتبارسنجی توسط نرم افزار Smart PLS 4

برای اعتبارسنجی مدل حاصل از نتایج فصل چهارم از نرم افزار اسمارت پی. ال. اس. ۴ استفاده می شود. که داده های لازم برای تحلیل آماری از پرسشنامه استخراج می شود. این نرم افزار مخصوص مدل سازی، مدل یابی معادلات ساختاری می باشند. این نرم افزار برای مدل سازی به جای استفاده از ماتریس کوواریانس از روش حداقل حدافل مربعات جزئی PLS استفاده می نماید و بسیاری از شروط سخت گیرانه کار با LISREL را ندارد. از این نرم افزار برای برازش مدل، اصلاح و ارزیابی مدل استفاده میشود.

مدل سازی الگوی کمترین توان های دوم جزئی (PLS) که به عنوان مدل یابی معادلات ساختاری PLS نیز شناخته می شود (PLS-SEM)، یک تکنیک مدل سازی معادلات ساختاری پیش بینی گرا است. این مدل بر اساس الگوریتم کمترین توان های

دوم جزئی کار می کند. الگوی کمترین توان های دوم جزئی بطور گسترده در تحقیقات تجاری و علوم انسانی به منظور پیش بینی متغیرهای پنهان درون زاد و نیز تست روابط موجود بین متغیرهای پنهان (تحلیل علی) مورد استفاده قرار می گیرد. این الگو، یک تکنیک قوی است که امکان اندازه گیری ساختمان داده ها را فراهم می کند. محیط کاربری گرافیکی نوآورانه این نرم افزار به شما اجازه می دهد یک مدل برای خود در طول چند دقیقه ایجاد کنید. کار کردن با ویرایشگر مدل SmartPLS واقعا برای کاربران جذاب است. مهم ترین دلیل، برتری این روش برای نمونه های کوچک ذکر شده است. دلیل بعدی داده های غیرنرمال است که محققین و پژوهشگران در برخی پژوهش ها با آن سر و کار دارند در نهایت دلیل آخر استفاده از روش پی ال اس (PLS)، روبرو شدن با مدل های اندازه گیری سازنده است.

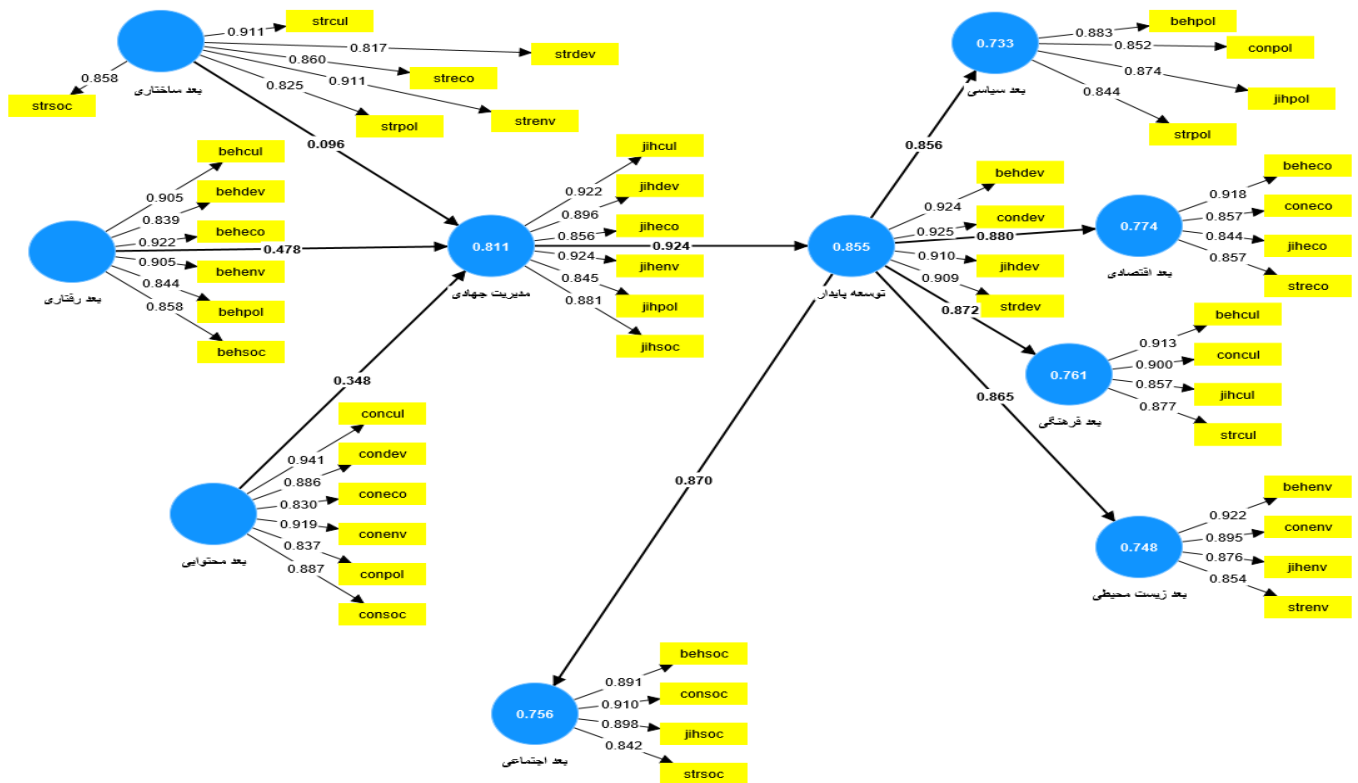
۶-۱- پرسشنامه

پرسشنامه ای که نتایج آن به عنوان ورودی نرم افزار اسمارت پی. ال. اس. یک پرسشنامه محقق ساخت است که برای ارزیابی مدل خروجی فصل چهارم از طیف لیکرت پنج درجه استفاده کرده است و شامل ۱۰۰ نفر پاسخ دهنده و ۲۴ سوال برگرفته از مدل می باشد. روایی و پایایی پرسشنامه توسط خود نرم افزار محاسبه می شود.

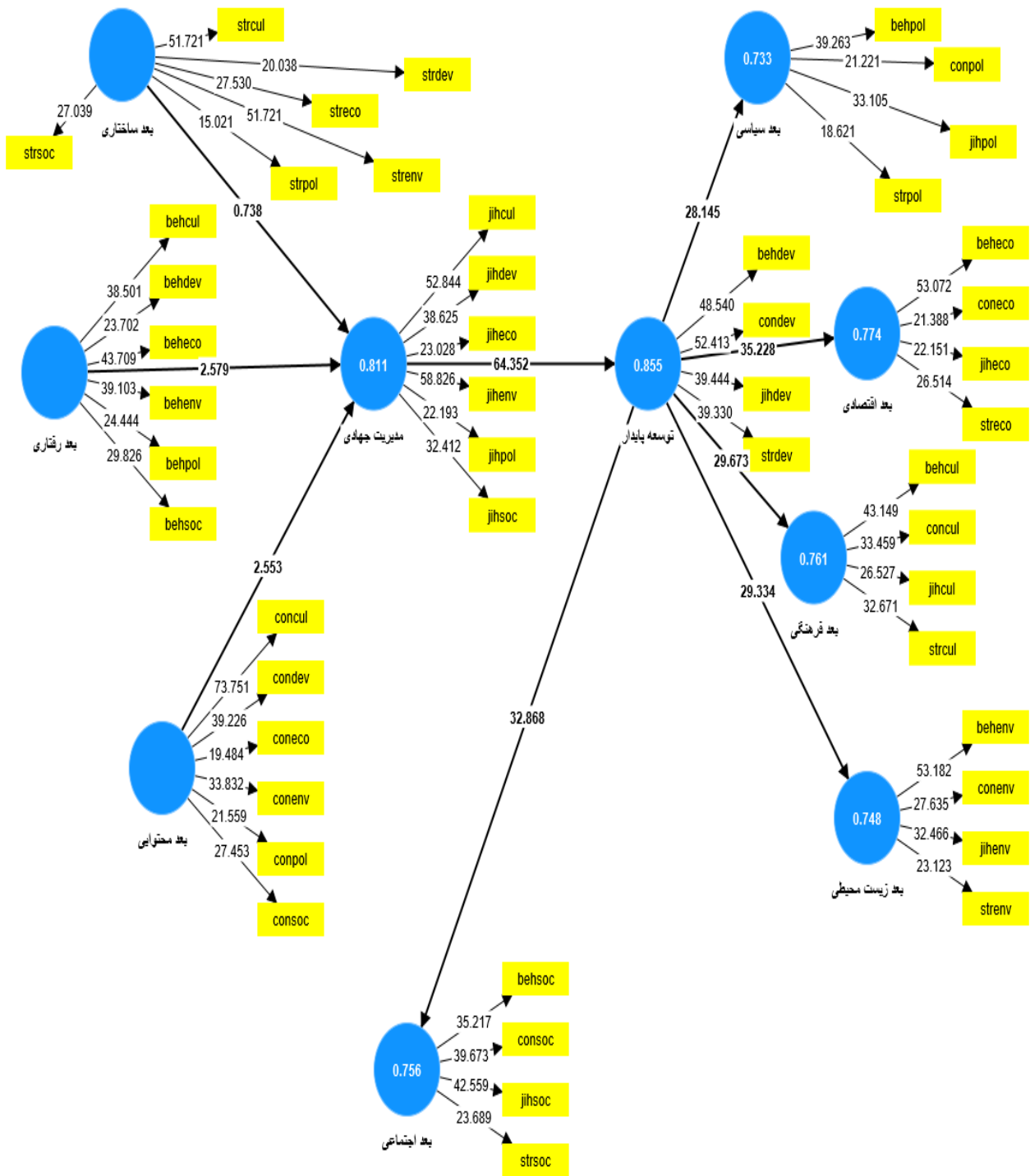
۷- نتیجه

	Original sample (O)	Sample mean (M)	Standard deviation (STDEV)	T statistics (O/STDEV)	P values
بعد رفتاری -> مدیریت جهادی	0.478	0.469	0.185	2.579	0.010
بعد ساختاری -> مدیریت جهادی	0.096	0.095	0.130	0.738	0.461
بعد محتوایی -> مدیریت جهادی	0.348	0.359	0.136	2.553	0.011
توسعه پایدار -> بعد اجتماعی	0.870	0.870	0.026	32.868	0.000
توسعه پایدار -> بعد اقتصادی	0.880	0.880	0.025	35.228	0.000
توسعه پایدار -> بعد زیست محیطی	0.865	0.864	0.029	29.334	0.000
توسعه پایدار -> بعد سیاسی	0.856	0.856	0.030	28.145	0.000
توسعه پایدار -> بعد فرهنگی	0.872	0.872	0.029	29.673	0.000
مدیریت جهادی -> توسعه پایدار	0.924	0.925	0.014	64.352	0.000

شکل ۶. خروجی ضرایب مسیر و T-Value

شکل ۷. ضرایب استاندارد

شکل ۸. مقادیر T-value

با توجه به این که اگر اعداد به دست آمده از تحلیل با آزمون T-Value بزرگ تر از $1/96$ باشند ارتباط بین متغیرها تایید می شود. ارتباط بین همه متغیرها به جز ارتباط بعد ساختاری مدیریت جهادی با مدیریت جهادی چون کمتر از $1/96$ است تایید می شود.

	Cronbach's alpha	Composite reliability (rho_a)	Composite reliability (rho_c)	Average variance extracted (AVE)
بعد اجتماعی	0.909	0.915	0.936	0.785
بعد اقتصادی	0.892	0.895	0.925	0.756
بعد رفتاری	0.941	0.941	0.953	0.773
بعد زیست محیطی	0.910	0.910	0.937	0.787
بعد ساختاری	0.932	0.935	0.947	0.747
بعد سیاسی	0.886	0.890	0.921	0.746
بعد فرهنگی	0.909	0.910	0.936	0.786
بعد محتوایی	0.944	0.946	0.955	0.782
توسعه پایدار	0.937	0.937	0.955	0.841
مدیریت جهانی	0.946	0.947	0.957	0.788

شکل ۹. روایی و پایایی پرسشنامه

با توجه به نتایج جدول فوق که خروجی تحلیل آماری نرم افزار اسمارت پی. ال. اس. ۴ می باشد پرسشنامه ای که به عنوان ورودی نرم افزار مورد استفاده قرار گرفته است از پایایی و روایی لازم برخوردار است. ستون اول جدول میزان آلفای کرونباخ را نشان می دهد که این آزمون میزان پایایی پرسشنامه را نشان می دهد مقادیر بیشتر از ۰/۹ پایایی عالی و مقادیر بین ۰/۸ و ۰/۹ پایایی خوب را نشان می دهد. بنابراین با توجه به این که ضرایب آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۸ می باشد، پایایی پرسشنامه تایید می شود.

در مورد ستون های دوم و سوم و چهارم اگر شروط زیر برقرار باشد پرسشنامه از روایی مرکب برخوردار است:

CR > 0.7
CR > AVE
AVE > 0.5

بنابراین با توجه به جدول فوق شروط بالا برقرار است و پرسشنامه از روایی مرکب برخوردار است.

نتیجه نهایی این است که مدل طراحی شده توسعه پایدار جمهوری اسلامی ایران با رویکرد مدیریت جهانی از اعتبار لازم برخوردار است.

منابع

- Abbasi Shahkoh, Kulthum; Soltani Delgosh, Mohammad; Vahidian, Afsana and Abdulahi, Ali (2007). Providing a process framework for foresight based on metacombination method. Iranian Management Sciences Quarterly, third year, number 11, pp. 45-72.
- Abdulahi, Mohsen and Nouri, Amin (2023). The role of sustainable development in the evolution of investment treaties. Journal of Public Law Studies; Course 53; number 1; pp. 288-306.
- Arab, Seyyed Mohammad; Ebrahimzadeh, Reza and Maruti Sharifabadi, Ali (2013). Designing a multi-composite model of factors affecting divorce with a systematic review of previous studies. Iranian Journal of Epidemiology, Volume 10, Number 4, pp. 10-22.
- Akhundi Sheikh Ahmadlou, Mahdi (2021). Jihadi management model in Quran and hadiths with emphasis on the role of youth. Journal of Management in Islam; Number 43; pp. 56-39.
- Alam, Abdur Rahman (2012). Foundations of political science. Tehran, Ney Publishing.
- Aragon-Correa, J., Garcia, Morales V., Cordon, Pozo E., (2007), leadership and organizational learning's role on innovation and performance: Lessons from Spain. Industrial Marketing Management 36:349-359.

- Beck, c., *Mothering multiples: A meta- synthesis of the qualitative research*. The American Journal of Manteral/ Child, Nursing, 28(2): pp 93-99, 2002.
- Darudi, Homa; Rostamizadeh, Karim and Mohammadi, Ali (2022). Sustainable development model of Iran's iron and steel industry. *Strategic Studies Journal*; number 52; pp. 305-287.
- Heydari Tafarshi, Gholamhossein (2013). *Jihadist management*. Educational Management Research Quarterly No. 20, pp. 46-13.
- Joghatai, Faezeh; Mousavi, Mirtaher and Zahedi, Mohammad Javad (2015). Dimensions and components of social development in development programs. *Social welfare scientific-research quarterly*, 16th year, number 63, pp. 55-88
- Kamali, Yahya (2016). Metacomposite methodology and its application in public policy. *Politics Quarterly, Journal of Faculty of Law and Political Science*, Volume 47, Number 3, pp. 736-721.
- Khosravi, Hajar; Aghajani, Hassan Ali and Maimani, Marjan (2008). A new attitude in the dimensions of sustainable development, economic dimension. National Conference on Man, Environment and Sustainable Development, Young Researchers Club, Islamic
- Koshki, Amin (2014). What is jihadi management? (with emphasis on the intellectual system of the Supreme Leader). Salam Sarbdar news site, Sabzevar city analysis news base, policy section, article code 7097.
- Khosravi, Hajar; Aghajani, Hassan Ali and Maimani, Marjan (2008). A new attitude in the dimensions of sustainable development, economic dimension. National Conference on Man, Environment and Sustainable Development, Young Researchers Club, Islamic Azad University, Hamadan branch.
- Maleki, Saeed; Ahmadi, Reza; Monfared, Sajjad and Matoghi, Mohammad (2014). Investigating the sustainability of environmental development using statistical tests in the cities of the border province of Khuzestan. *Geographical Information Scientific-Research Quarterly*, Volume 23, Number 90, pp. 61-72.
- Maleki, Hassan; Hashemian, Fakhrel Sadat and Agha Mohammadi, Javad (2014). Cultural development strategies from the perspective of Imam Ali (a.s.), dimensions and components. *Research Journal of Socio-Cultural Development Studies*, Volume 4, Number 2, pp. 9-34.
- Mohammadi, Reza; Karke Abadi, Zainab and Miri, Gholamreza (2021) Explaining the interactions between the city and the border with the approach of sustainable development based on the logic of fuzzy multi-criteria decision-making, a case study: the border cities of Sistan and Baluchistan province including: Zahedan, Mirjaveh, Dost Mohammad, Khash and Saravan.
- Mokter Hossain, , Sukyung Park , Subhan Shahid,2023, Frugal innovation for sustainable rural development, *Technological Forecasting & Social Change* 193 (2023) 122662.
- Moteb A. Bugami,2022, Saudi Arabia's March towards Sustainable Development through Innovation and Technology, Faculty of Economics and Administration King Abdul-Aziz University Jeddah, Saudi Arabia.
- Noblite, G., Hare, D. (1988). *Meta – ethnography: Synthesizing Qualitive Studies*, London: Sage.
- Nikbakht, Mehdi and Elahi Menesh, Mohammad Hassan (2022). Pathology of the environmental policy of the Islamic Republic of Iran based on sustainable development (with emphasis on water management). *Journal of Political Sociology of Iran*; number 28; pp. 2199-2187.

- Poursadegh, Nasser and Zakari Ghazaani, Zahra (2014). Investigating the effect of jihadi management on the organization's effectiveness in the three dimensions of leader, follower and context. Human resource management researches of Imam Hossein University (AS), seventh year, number four, pp. 116-95.
- Ranjbar Kobutrkhani, Mustafa; Dehghanan, Hamed and Rahimi, Saeed (2021). A systematic review of jihadi management studies. Police Management Research Journal; Number 60; pp. 156-194.
- Salehi Amiri, Seyed Reza; Gadami, Mohsen and Beyzadeh, Yusuf (2011). Designing and presenting a model to measure the impact of social capital on the dimensions of sustainable development. Beyond Management Magazine, 6th year, No. 23, pp. 15-37.
- Zimmer, L., Qualitative meta- synthesis: a question of dialoging with texts. Journal of Advanced Nursing, 53(3): pp 311-318, 2006.

Designing and validating the model of sustainable development of the Islamic Republic of Iran with the Jihadi management approach

Mohammad Reza Heydari Behnoiyeh¹, Mukhtar Ranjbar^{2*}, Ebrahim Gyuki³, Abbas Heydari Behnoiyeh⁴

1-Student of specialized doctoral course in public administration (adaptation and development) of Islamic Azad University, Kerman branch. Kerman, Iran

*2-Associate Professor, Department of Public Administration, Islamic Azad University, Lamard branch, Lamard, Iran (Corresponding author). ranjbar@yahoocom

3-Assistant Professor of Public Administration, Islamic Azad University, Khomein Branch, Khomein, Iran.

4-Assistant Professor, Department of Political Science, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran

Abstract

This research has been done in order to design and validate the model of sustainable development of the Islamic Republic of Iran with the approach of Jihadi management with a deep study of previous researches formed in the field of these two categories. In order to achieve this goal, using the meta-composite method based on the qualitative dimension and five-point Likert questionnaire and SmartP software. L. The S4 is slightly used later. The tool that has been used to advance this research is the conceptual model of the research, which includes three dimensions of jihadi management and five dimensions of sustainable development and their components, which have been adapted from previous studies. Due to the fact that metacomposite method examines past researches, using the article selection algorithm, 113 articles and texts have been selected from among the multitude of articles and texts. In the review process, which is based on meta-composite method, the tool that has been made has been examined by the combination of researches and with the researcher's descriptive analysis, the result obtained in the qualitative dimension shows that about the impact of Jihadi management on There is a deep theoretical gap and gap in sustainable development, but on the other hand, from a quantitative perspective, by collecting the opinions of experts using a five-point Likert scale questionnaire and analyzing with SmartPLS 4 software, the relationship between jihadi management and All its dimensions and components have been approved for the sustainable development of the Islamic Republic of Iran with all its dimensions and sides. Therefore, according to the results obtained and according to the findings of the research and based on the space built and organized based on the findings, the sustainable development model of the Islamic Republic has been designed with the Jihadi management approach and using the SmartP software. L. S. 4 The validity of this model has been measured and confirmed.

Keyword: Jihadi management, sustainable development, hybrid method and Smart PLS4 software